

ARKEOLOGISK SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

SANDGÄRDSGATAN

RAÄ 170
Växjö socken och kommun
Kronobergs län
Småland

Elisabeth Martén

SMÅLANDS MUSEUM
RAPPORT 2003:20

ARKEOLOGISK SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

SANDGÄRDSGATAN

VA-ledning

RAÄ170

Växjö socken och kommun

Kronobergs län

Småland

Elisabeth Martén

SMÅLANDS MUSEUM
RAPPORT 2003:20

© 2003 SMÅLANDS MUSEUM
VÄXJÖ 2003
ISSN1403-2902
PRODUKTION OCH DISTRIBUTION:
Smålands museum, Box 102, 351 04 Växjö
ALLMÄNT KARTMATERIAL: Medgivande 507-98-29

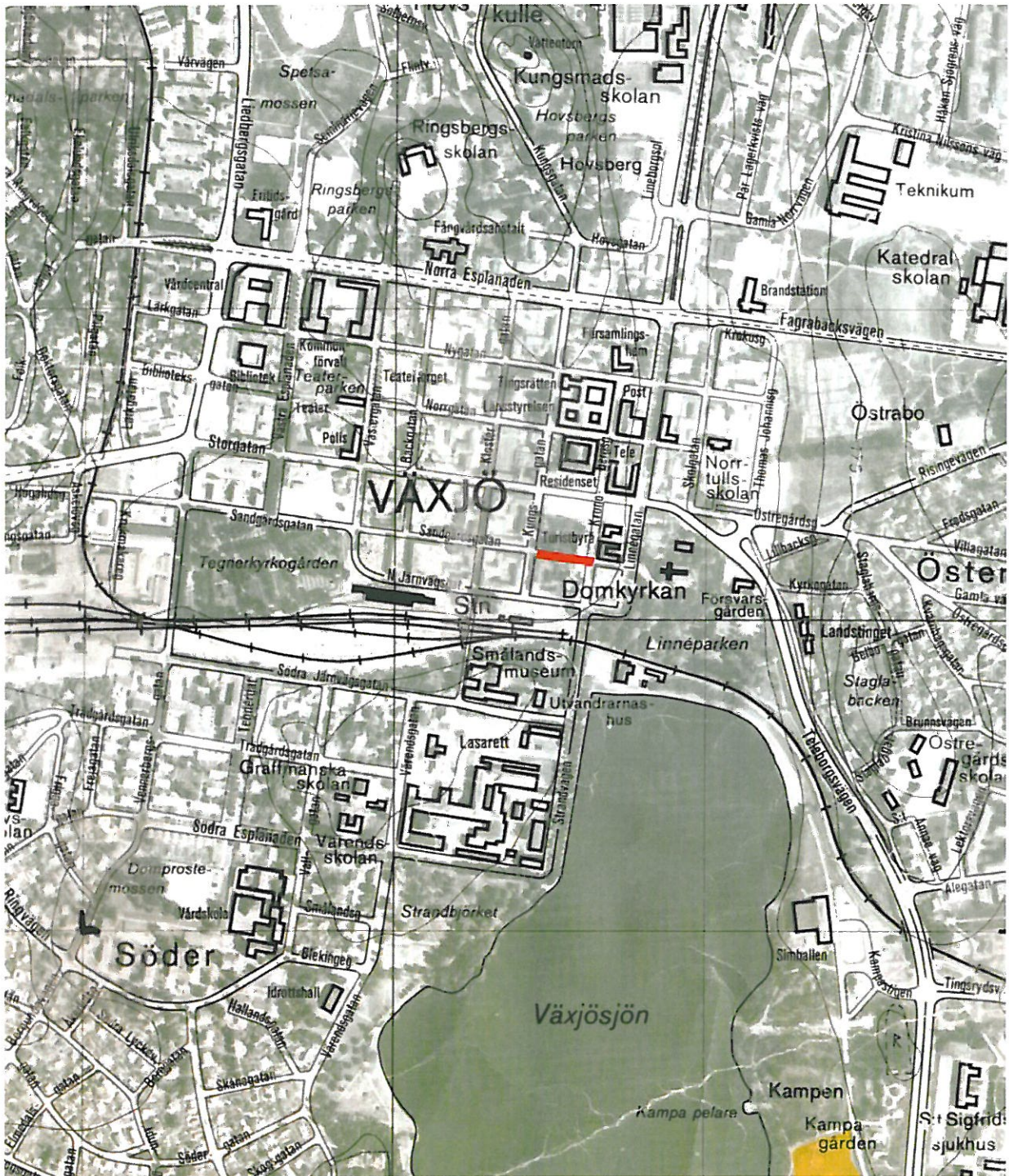
INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	2
SYFTE	3
TOPOGRAFI OCH HISTORIA	3
TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR	3
RESULTAT	4
SAMMANFATTNING	4
REFERENSER	4
TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	4
BILAGOR	
Profil, del 1	5
Profil del 2	5
Profilbeskrivning del 1.....	6
Profilbeskrivning del 2.....	6
Fyndlista	7

INLEDNING

Smålands museum har utfört en förundersökning i form av en schaktningsövervakning inom RAÅ 170, Växjö stad och socken, Växjö kommun. Arbetet har utförts efter föregående beslut från Länsstyrelsen i Kronobergs län, på uppdrag av Växjö kommun.

Schaktningsövervakningen föranleddes av nedläggning av ny vattenledning i Sandgårdsgatan

Figur 1. Undersökningsområdet markerat med rött. Utdrag ur ekonomiska kartan 5E 1h Växjö. Skala 1:10 000.

SYFTE

Fornlämning 170, Växjö stad, omfattar lämningar från medeltidsstaden Växjö. Vid tidigare undersökningar har det framkommit orörda kulturlager, huslämningar från efterreformatorisk tid samt gatunivåer från medeltid och nyare tid. Syftet med schaktningsövervakningen var att fastställa om ytterligare kulturlager eller lämningar berördes och i så fall dokumentera och mäta in dessa.

TOPOGRAFI OCH HISTORIA

Växjö är beläget på sydsvenska höglandets sydsluttning. Landskapet är småkuperat med en del berg i dagen. Den medeltida staden låg strax söder om ett sådant höjdparti. Två bäckar med utlopp i Växjösjön rann genom staden. Den västra bäcken, "Snickarebäcken" rann i nordväst-sydostlig riktning från Spetsamossen och avgränsade i princip staden åt detta håll. Den östra bäcken, "Guldsmedsbäcken" eller "Pilabäcken", rann från Kungsmaden i nord-sydlig riktning, bitvis i samma sträckning som Linnégatan.

Växjö som ortnamn är bildat av orden "väg" och "sjö". Vid sjön möttes vägarna från fem häradar, där bebyggelsen sedan tog form. Växjöbygden har fornlämningar från alla förhistoriska perioder, åtminstone sedan yngre stenåldern. Möjligtvis har här funnits en marknadsplats redan under förhistorisk tid. Enligt Sigfridslegenden grundades Växjö av den helige Sigfrid på 1000-talet och denna legend låg förmodligen till grund för att Växjö blev biskopssäte under senare hälften av 1100-talet. Efter kristnandet uppfördes en träkyrka, förmodligen på ungefär samma plats som domkyrkan kom att ligga på. Där skulle då redan ha funnits en marknadsplats som tillsammans med kyrkan tidigt gett ett stadsliknande utseende. Vid slutet av 1100-talet började man bygga domkyrkan. År 1342 fick Växjö stadsrättigheter. När staden byggdes upp igen efter stadsbranden 1658 övergav man den medeltida stadsplanen med oregelbundna kvarter och slingrande gator. Nya gator och kvarter lades ut efter ett rutnätsmönster i enlighet med den nya tidens ideal. Det enda som bestod intakt var Stortorget, Storgatan och Kronobergsgatan.(Åhman 1983).

TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR

Större delen av Växjö schaktades bort under 1960-talet och endast ett fåtal undersökningar har gjorts i samband med ledningsdragningar i staden. År 1994 drogs VA-schakt västerut i Storgatan för att sedan vika åt norr i Klostergatan. I båda schakten framkom gatunivåer från medeltid och framåt (Hansson, 1996). År 2000 genomfördes en schaktningsövervakning i samband med kabelförlängning längs med Klostergatan och en del av Kungsgatan (Wilander 2001). I båda dessa undersökningsområden visade sig de nya schakten löpa i redan befintliga ledningssträckningar och inga spår av kulturlager, anläggningar eller fynd framkom. Tidigare har man undersökt delar av Sandgårdsgatan i samband med nedläggning av kanalisationsrör i ett flertal gatusträckningar. Inga spår av kulturlager eller andra lämningar påträffades vid undersökningen (Martén 2003).

RESULTAT

Den nya ledningen följde delvis redan befintliga ledningssträckningar, men i Sandgårdsgatan södra kant, i anslutning till Kungsgatan, framkom kulturlager på en ca 20 meter lång sträcka. Kulturlagren, vilka bestod av sex olika lager, hade en sammanlagd tjocklek av ca 0,7 meter. Det översta kulturlagret låg ca 0,7-0,9 meter under dagens marknivå. Fynd framkom i en del av lagren och bestod av yngre rödgods, kritpipor och ben, trolig datering 1500-1700- tal.

SAMMANFATTNING

Smålands museum har utfört en schaktningsövervakning inom RAÄ 170, Växjö stad och socken, Växjö kommun. Schaktningsövervakningen utfördes i samband med nedläggning av vattenledning. Syftet var att fastställa om ytterligare kulturlager eller lämningar berördes och i så fall dokumentera och mäta in dessa. Vid schaktning framkom kulturlager, vilka hade en sammanlagd tjocklek av ca 0,7 meter. Fynd framkom i en del av lagren och bestod av yngre rödgods, kritpipor och ben, trolig datering 1500-1700- tal.

REFERENSER

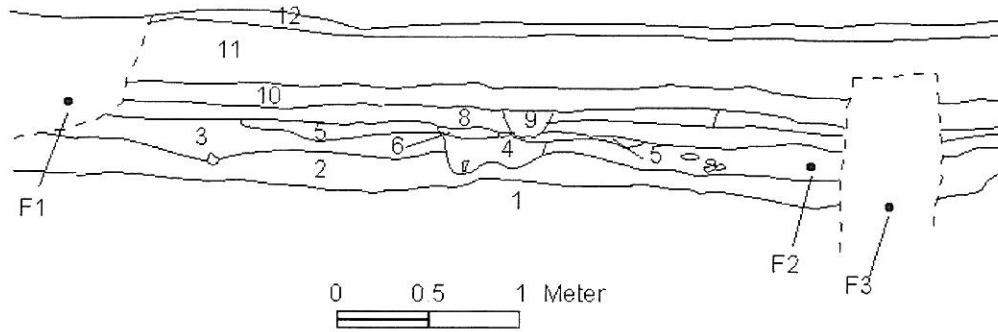
- Hansson, M. 1996. Arkeologisk förundersökning. VA-schakt Storgatan - Klostersgatan. *Smålands museum rapport 1996:5*.
- Martén, E. 2003. Arkeologisk schaktningsövervakning. Sandgårdsgatan. *Smålands museums rapport 2003:13*
- Wilander, L. 2001. Arkeologisk schaktningsövervakning. För kabelförlängning i Kungsgatan och Klostersgatan. *Smålands museums Rapport 2001:15*
- Åhman, E. 1983. Medeltidsstaden 46, Växjö. *RAÄ och SHM. Rapport*. Stockholm

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

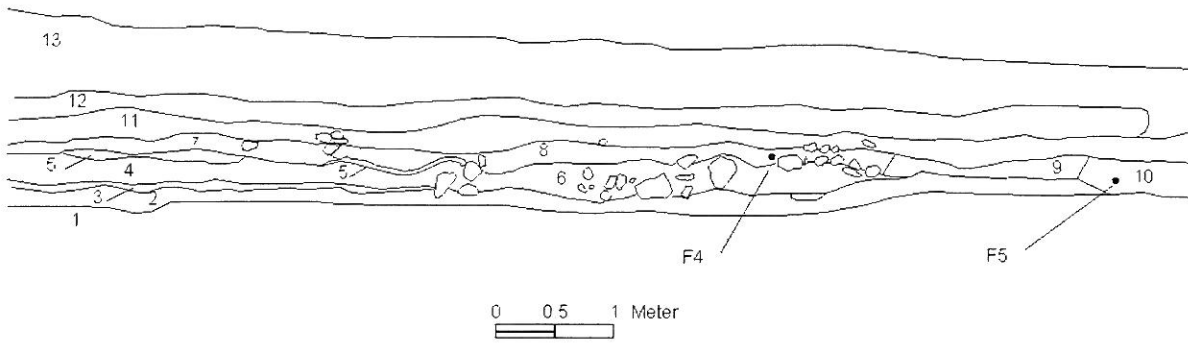
Länsstyrelsens diariernr:	220-837-01
Smålands museums diariernr.	110-265/01
Uppdragsgivare:	Växjö kommun
Ansvarig institution:	Smålands museum
Län:	Kronoberg
Kommun:	Växjö
Socken:	Växjö
Ekonomiska kartan	5E1h
Koordinater:	X 6306100 Y 1439224
Typ av undersökning:	Schaktningsövervakning
Personal:	Lena Wilander
Fältarbete utfört:	22/2-14/3-2001

Dokumentation kring ärendet förvaras i Smålands museums kulturmiljöavdelnings arkiv.

Profil, del 1

Profil del 2

Profilbeskrivning del 1

Lager	Beskrivning
1	Gulbrun sand
2	Gråsvart siltig sand. Kompakt med inslag av sot, kol och multnat trä. Avsatt
3	Gråbrun siltig sand med inslag av grus och sten. Påfört?
4	Gråbrunt omrört lager bestående av sand, grus och sten
5	Ljusgrå lera. Golv? Påfört
6	Ljust lager bestående av omrörd sand, grus och sten.
7	Mörkt svartbrun siltig sand med mycket sot, inslag av kol, näver och trä. Avsatt
8	Gråbrun blandning av sand och grus. Påfört
9	Brungrå sand
10	Gulbrun fyllsand med tegelsten. Påfört
11	Gråbrunt grus
12	Trottoar, betongplattor

Profilbeskrivning del 2

Lager	Beskrivning
1	Gulbrun sand. Avsatt
2	Gråbrun humös siltig sand med inslag av träpinnar
3	Trä och gödsellager. Avsatt
4	Mörk grå siltig sand. Påfört
5	Ljusgrå lera. Golv?
6	Grå siltig sand, med inslag av gul sand, grus och sten. Omrört
7	Grå siltig sand
8	Svartgrå siltig sand med stort inslag av sot och kol
9	Gråsvart siltig sand med visst inslag av sot och kol
10	Ljust gråsvart siltig sand med något inslag av sot och kol
11	Ljust gråbeige sand med inslag av grus. Påfört
12	Gul till gulgrå sand. Påfört
13	Gråbrunt grus

FYNDLISTA

ID	Beskrivning	Datering AD
F1	Ben till trefotsgryta	1500-1700
F2	Skärva av Y. rödgods	1600-1700
F3	Keramiskskärva från fat med vertikala våglinjer	1500-1600
F4	Skärva av Y. rödgods samt fragment av kritpipa	1600-1700
F5	Keramiskskärva med vit engobering	1600-1800

